

NGUYỄN THỊ BÍCH NGOAN*

TỔ CHỨC CARITAS Ở VIỆT NAM HIỆN NAY

Tóm tắt: Caritas Việt Nam được thành lập từ năm 1965, sau đó ngưng hoạt động trong thời gian dài từ năm 1976, và đến năm 2008 được tái lập. Hiện Caritas Việt Nam là một tổ chức trực thuộc Ủy Ban Bác ái Xã hội - Caritas của Hội đồng Giám mục Việt Nam. Tổ chức Caritas Việt Nam cấu trúc theo một hệ thống chặt chẽ với ba cấp: trung ương, giáo phận và giáo xứ. Năm 2008, quy chế Caritas Việt Nam được thông qua đã tạo đường hướng rõ ràng cho các hoạt động bác ái xã hội trên toàn quốc, giúp Caritas Việt Nam hoạt động hiệu quả và bền vững hơn. Bài viết này tập trung làm rõ cơ cấu tổ chức và các hoạt động chính của Caritas Việt Nam trong giai đoạn hiện nay.

Từ khóa: Công giáo, Caritas Việt Nam, cơ cấu tổ chức, hoạt động bác ái

Dẫn nhập

Caritas Việt Nam vừa là thành viên của Caritas quốc tế nhưng cũng là tổ chức từ thiện bác ái đặt dưới sự lãnh đạo của Hội đồng Giám mục Việt Nam. Caritas Việt Nam có nhiều hoạt động tích cực và có mạng lưới Caritas mở rộng từ giáo phận tới giáo xứ. Caritas Việt Nam trở thành một trong những chủ đề thu hút sự quan tâm của giới nghiên cứu ở Việt Nam, cả phía Công giáo và ngoài Công giáo. Nhưng đến nay, các nghiên cứu về tổ chức này vẫn còn chưa thực sự đầy đủ và hệ thống, có chăng chỉ là những nghiên cứu đơn lẻ hay một phần trong công trình nghiên cứu. Về phía các nghiên cứu ngoài Công giáo, có một số công trình tiêu biểu đăng trên tạp chí, như: “Hoạt động của các tổ chức Caritas trên thế giới và ở Việt Nam” (2012) của Trần Thị Thu Hiền; “Caritas Việt Nam và Caritas các giáo phận với những hoạt động thiết thực” (2012) của Đào Thị Đạm (bút danh Bích Đạm); “Sự hình thành, phát triển của Caritas Quốc tế và Caritas Việt Nam”

*Viện Nghiên cứu Tôn giáo, Viện Hàn lâm Khoa học Xã hội Việt Nam.
Ngày nhận bài 25/12/2024; Ngày biên tập: 05/1/2025; Duyệt đăng: 15/2/2025.

(2024) của Nguyễn Thị Bích Ngoan. Ngoài ra còn có báo cáo nhiệm vụ cấp Bộ về “*Tôn giáo với hoạt động từ thiện xã hội ở Việt Nam*” (2021) do Nguyễn Thị Quế Hương làm chủ nhiệm,...

Từ phía giới Công giáo có các bài viết tiêu biểu như: “*Trách nhiệm xã hội của Ủy ban bác ái xã hội - Caritas Việt Nam trong điều kiện kinh tế thị trường*” (2009) của Nguyễn Ngọc Sơn; “*Caritas Việt Nam - Hành trình tình thương*” (2017) của Văn phòng Caritas Việt Nam. Ngoài ra, còn có các bài viết về hoạt động của Caritas Việt Nam, Caritas giáo phận đăng tải trên website của Hội đồng Giám mục Việt Nam (<https://hdgmvietnam.com/>) và Website của Caritas Việt Nam (<https://caritasvietnam.org/>).

Các nghiên cứu trên đã chỉ ra rằng, Caritas được hình thành khá sớm trên thế giới và đã mở rộng được mạng lưới trên toàn cầu. Tại Việt Nam, các nghiên cứu đi trước cũng đã cho biết Caritas thành lập chính thức vào năm 1965 và tái lập trở lại vào năm 2008. Các nghiên cứu này còn chỉ ra, từ sau tái lập cho đến nay, Caritas Việt Nam có nhiều hoạt động tích cực và ngày càng mở rộng mạng lưới tại hầu hết các giáo phận tới các giáo xứ. Đây là những thông tin hữu ích về lịch sử và một số hoạt động của Caritas Việt Nam để nghiên cứu của tác giả tham khảo. Kế thừa các nghiên cứu đi trước, dựa trên phương pháp phân tích và tổng hợp tài liệu, bài viết tập trung phân tích một cách hệ thống và sâu sắc hơn về cơ cấu tổ chức cũng như các hoạt động chính của Caritas ở Việt Nam hiện nay.

1. Cơ cấu tổ chức và điều hành của Caritas Việt Nam

1.1. Thời kỳ trước năm 1976

Tổ chức Caritas Việt Nam được thành lập năm 1965 tại miền Nam Việt Nam theo Nghị định Số 1708/BNV/KS ngày 22/11/1965 của Bộ Nội vụ thuộc chế độ miền Nam Việt Nam trước đây [Vũ Hoán, 1974: 80]. Theo điều lệ của Caritas Việt Nam lúc đó thì tổ chức Caritas Việt Nam đặt hệ thống các cơ quan, văn phòng trong các giáo phận, cụ thể là 14 giáo phận của Giáo hội Công giáo ở miền Nam Việt Nam lúc bấy giờ [Nguyễn Huy Quý, 1973: 74].

Trong mối quan hệ với hệ thống tổ chức Caritas Quốc tế, Caritas Việt Nam được xác định là một thành viên và hoạt động theo cơ chế phối hợp. Còn trong mối quan hệ với hệ thống tổ chức Giáo hội Công giáo ở Việt Nam, Caritas Việt Nam đặt dưới sự lãnh đạo của Hội đồng Giám mục Việt Nam. Hội đồng Giám mục Việt Nam

thành lập vào năm 1960 ở miền Nam Việt Nam, niên khóa hoạt động đầu tiên là từ năm 1960-1971. Tại niên khóa này, Hội đồng Giám mục Việt Nam có Ban Thường trực, bảy ủy ban và bốn đơn vị đặc trách [Đào Trung Hiệu, 2021]. Giám mục Phạm Ngọc Chi (1909 - 1988) là vị giám mục phụ trách Caritas Việt Nam đầu tiên. Không phải ngẫu nhiên Hội đồng Giám mục Việt Nam ở miền Nam lúc đó lại cử Giám mục Phạm Ngọc Chi làm đặc trách đầu tiên của Caritas Việt Nam. Trong thực tế, vị giám mục này là người có kinh nghiệm dày dặn trong việc phụ trách công tác cứu trợ [Trần Anh Dũng, 2009: 417]. Giám đốc điều hành hoạt động của Caritas Việt Nam lúc đó là linh mục Hồ Văn Vui do Tổng giám mục Nguyễn Văn Bình - Chủ tịch Hội đồng Giám mục Việt Nam bổ nhiệm. Năm 1968, Giám mục Philipê Nguyễn Kim Điền (1921-1988), Tổng giám mục Huế lúc bấy giờ, được Hội đồng Giám mục Việt Nam cử phụ trách Caritas Việt Nam.

Tới niên khóa 1971-1974, Hội đồng Giám mục Việt Nam thành lập thêm các ủy ban và phân chia trách nhiệm trông coi bốn miền (miền Duyên Hải, miền Cao Nguyên, miền Sài Gòn, miền Cửu Long). Trong số các ủy ban mới thành lập có Ủy ban về Phát triển. Mục tiêu của Ủy ban về Phát triển này nhằm nâng cao đời sống của con người, làm thế nào để cho mỗi người có một đời sống vật chất đầy đủ hơn, sung túc hơn, làm thế nào để con người thoát cảnh nghèo đói, dốt nát, bệnh tật [Vũ Hoán, 1974: 38]. Trong hệ thống cơ cấu tổ chức Giáo hội Công giáo Việt Nam lúc này thì Caritas Việt Nam không còn là đơn vị đặc trách riêng biệt như trước đó nữa. Thay vào đây, Caritas Việt Nam được sắp xếp trở thành đơn vị trực thuộc Ủy ban về Phát triển của Hội đồng Giám mục Việt Nam. Năm 1972, Giám mục Nguyễn Văn Thuận chính thức phụ trách Caritas Việt Nam. Đến tháng 7/1974, linh mục Phêrô Trương Trãi (Giáo phận Nha Trang) được bổ nhiệm làm Giám đốc Caritas Việt Nam. Năm 1975, linh mục Nguyễn Ngọc Sơn làm Phó Giám đốc Caritas Việt Nam. Do những thay đổi về bối cảnh chính trị-xã hội, tháng 6/1976, Caritas Việt Nam chính thức ngưng hoạt động.

Như vậy, từ năm 1965 đến tháng 6/1976, Caritas Việt Nam đã có quá trình hoàn thiện về tổ chức với hai cấp rõ rệt là: Caritas thuộc cấp Hội đồng Giám mục Việt Nam và Caritas thuộc cấp giáo phận. Cách thức tổ chức và điều hành Caritas Việt Nam ở giai đoạn này có phần được kế thừa trong tổ chức Caritas Việt Nam giai đoạn từ năm 2008 đến nay.

1.2. Thời kỳ từ năm 2008 đến nay

Từ năm 1999, ý định tái lập Caritas Việt Nam đã được Hội đồng Giám mục Việt Nam mong muốn tiến hành. Vào năm 2001, Hội đồng Giám mục Việt Nam, khi thành lập Ủy ban Bác ái Xã hội¹, đã đề nghị Nhà nước cho phép tái lập Caritas Việt Nam [Phạm Ngọc Trần, 2008: 32]. Đến năm 2008, Caritas Việt Nam chính thức được tái lập và được sự đồng ý từ phía Nhà nước Cộng hòa Xã hội Chủ nghĩa Việt Nam qua *Công văn số 941/TGCP-CG V/v đăng ký hoạt động cho hội đoàn Caritas Việt Nam* của Ban Tôn giáo Chính phủ, ban hành ngày 02/7/2008. Công văn này khẳng định, Ban Tôn giáo Chính phủ chấp thuận đề nghị của Giám mục Nguyễn Chu Trinh - Chủ tịch Ủy ban Bác ái Xã hội về việc sử dụng tên Caritas Việt Nam và đăng ký hoạt động cho Caritas Việt Nam thuộc Ủy ban Bác ái Xã hội, Hội đồng Giám mục Việt Nam. Từ quan điểm pháp lý, công văn của Ban Tôn giáo Chính phủ khẳng định không đặt vấn đề thành lập chi nhánh riêng của Caritas quốc tế tại Việt Nam mà Caritas Việt Nam hoạt động theo pháp luật Việt Nam và nội quy của Caritas Việt Nam, đồng thời, chịu sự hướng dẫn của cơ quan quản lý Nhà nước về tôn giáo đối với các hoạt động mang tính hội đoàn tôn giáo và của cơ quan quản lý đối với các tổ chức phi chính phủ về hoạt động trong lĩnh vực từ thiện xã hội nhân đạo [Ban Tôn giáo Chính phủ, 2008]. Như vậy, Caritas Việt Nam được xác định là một loại hình tổ chức mang tính chất “hội đoàn tôn giáo” và cũng là một loại tổ chức có tính chất của “tổ chức phi chính phủ” trong lĩnh vực hoạt động từ thiện xã hội nhân đạo. Tổ chức này thuộc Ủy ban Bác ái Xã hội - Caritas của Hội đồng Giám mục Việt Nam.

Ngày 24/11/2008, Hội đồng Giám mục Việt Nam thông qua bản Quy chế Caritas Việt Nam, trong đó có quy định về cơ cấu của Caritas Việt Nam. Điều 11 của quy chế cho biết, tổ chức Caritas Việt Nam có ba cấp: trung ương, giáo phận và giáo xứ.

Ở cấp trung ương: cơ cấu tổ chức của Caritas Việt Nam có Ban Thường trực gồm: Chủ tịch, Tổng thư ký với Văn phòng Tổng thư ký gồm Thư ký Thường trực, các chuyên viên, cố vấn về mặt pháp luật, kinh tế và chính trị nhằm hoạch định kế hoạch, chính sách và đường hướng hoạt động cụ thể cho Caritas trong từng thời kỳ [Caritas Việt Nam, 2008]. Cũng theo Điều 11, ở cấp trung ương của Caritas còn có các phòng ban chuyên môn, phụ trách các mảng hoạt động như: y tế cộng đồng, cứu trợ, phát triển, giáo dục đào tạo, truyền thông, đối

ngoại, tài chính, quản lý nhân sự. Mỗi ban sẽ có các chức năng chuyên môn riêng trong hệ thống tổ chức của Caritas ở cấp trung ương. Trong đó, Ban Y tế cộng đồng phụ trách về các chương trình chăm lo sức khỏe cộng đồng cho người nghèo qua các hoạt động như khám bệnh, truyền thông sức khỏe. Ban Cứu trợ phụ trách việc cứu trợ khẩn cấp cho các nạn nhân do thiên tai, dịch bệnh gây ra và các nạn nhân xã hội do nhiễm HIV/AIDS, nghiện ma túy, nghiện rượu, hay mắc bệnh xã hội. Ban này còn có trách nhiệm tiếp nhận các nguồn hàng cứu trợ và chuyển đến các nạn nhân, điều phối tình nguyện viên cho các hoạt động cứu trợ. Ban Giáo dục đào tạo có trách nhiệm thực hiện các chương trình nâng cao nhận thức về bác ái xã hội; các chương trình giáo dục đào tạo cho người nghèo như xóa mù chữ, dạy nghề, cấp học bổng cho học sinh nghèo, người khuyết tật, người thiếu số nghèo, tổ chức các lớp tập huấn về các kỹ năng xã hội, các buổi nói chuyện chuyên đề [Caritas Việt Nam, 2008]. Ban Truyền thông có trách nhiệm thông tin các hoạt động của Caritas qua các bản tin gửi đến các giáo phận và giáo xứ hay trên website, in ấn các tài liệu cho các cuộc vận động quyên góp gây quỹ, lập danh bạ các tổ chức bác ái xã hội trong giới Công giáo, thu nhận và xử lý các dữ liệu về xã hội để cung cấp cho các hoạt động của các phòng ban. Ban Phát triển có nhiệm vụ nghiên cứu, soạn thảo và thực hiện các dự án phát triển cộng đồng cho người nghèo như các dự án về nước sạch, tín dụng ở quy mô nhỏ. Đồng thời, ban này cũng có trách nhiệm kiểm tra, đánh giá hiệu quả các dự án và các chương trình phát triển do các phòng ban khác phụ trách. Ban Đối ngoại chịu trách nhiệm liên lạc với các tổ chức trong và ngoài nước, tiếp đón các đoàn khác. Còn ban Tài chính phụ trách tất cả các công tác tài chính kế toán, lưu trữ sổ sách, hồ sơ, tài liệu và thủ thư. Cuối cùng là Ban Quản lý nhân sự phụ trách công tác tuyển chọn và điều phối nhân sự, đào tạo chuyên môn, quản lý hồ sơ nhân sự, phụ trách công đoàn [Caritas Việt Nam, 2008].

Điều 12 của Quy chế Caritas Việt Nam quy định, Caritas Việt Nam được điều hành bởi Hội đồng Quản trị và Hội đồng Đại biểu. Trong đó, Hội đồng Quản trị gồm các chức danh: Giám mục Chủ tịch Ủy ban Bác ái Xã hội, đồng thời là Chủ tịch Caritas Việt Nam, chịu trách nhiệm điều hành tổng quát mọi tổ chức hoạt động bác ái xã hội tại Việt Nam và có quyền chỉ định Tổng thư ký; một Tổng thư ký có nhiệm vụ giúp Giám mục Chủ tịch Caritas Việt Nam trong việc quản lý, điều hành những sinh hoạt bác ái xã hội tại Việt Nam; ba vị đại

diện của Caritas giáo phận, chọn mỗi giáo tỉnh (Hà Nội, Huế, Sài Gòn) một người; hai đại diện dòng tu nam, nữ; hai tình nguyện viên (giáo dân). Hội đồng Quản trị họp ba tháng một lần và khi có nhu cầu cần thiết [Caritas Việt Nam, 2008].

Còn Hội đồng Đại biểu gồm: Giám mục Chủ tịch; Tổng thư ký; 27 Trưởng ban Caritas giáo phận; Các Trưởng văn phòng: Y tế cộng đồng, Cứu trợ, Phát triển, Giáo dục đào tạo, Truyền thông, Đối ngoại, Tài chính và Quản lý nhân sự; bốn đại diện các dòng tu nam, nữ (hai nam, hai nữ); hai đại diện của tình nguyện viên. Hội đồng Đại biểu họp mỗi năm một lần và khi có nhu cầu cần thiết. Hội đồng đại biểu Caritas Việt Nam bầu ra ba vị đại diện Caritas giáo phận và hai vị đại diện dòng tu, một tình nguyện viên (giáo dân) vào Hội đồng Quản trị theo nhiệm kỳ ba năm. Các quyết định của Caritas Việt Nam phải được đa số quá bán thành viên tham dự chấp thuận [Caritas Việt Nam, 2008].

Theo Điều 13 của Quy chế Caritas Việt Nam, đối với cơ cấu nhân sự của Caritas Trung ương thì Hội đồng Giám mục Việt Nam có vai trò bầu ra Chủ tịch Caritas Việt Nam. Giám mục Chủ tịch Caritas Việt Nam sẽ chỉ định Tổng thư ký. Hội đồng Đại biểu bầu ra các phòng ban phụ trách [Caritas Việt Nam, 2008]. Theo điều 14 của Quy chế này, nhiệm kỳ của vị Giám mục Chủ tịch Caritas thường là 3 năm và có thể được bầu lại trong đại hội của Hội đồng Giám mục Việt Nam. Nhiệm vụ của Giám mục Chủ tịch chấm dứt khi Hội đồng Giám mục Việt Nam thay đổi vị giám mục đặc trách Caritas Việt Nam, nhưng vị này sẽ xử lý thường vụ cho đến khi bàn giao cho vị chủ tịch mới. Nhiệm kỳ của Tổng thư ký, Phó Tổng thư ký, Thủ quỹ cũng như các thành viên trong các phòng ban Caritas Việt Nam kết thúc khi vị chủ tịch bổ nhiệm những người mới vào các chức vụ này [Caritas Việt Nam, 2008].

Nhiệm kỳ lãnh đạo trung ương của Caritas Việt Nam đầu tiên kể từ năm 2008 đến năm 2010 gồm có: Giám mục Đa Minh Nguyễn Chu Trinh làm Chủ tịch Ủy ban Bác ái Xã hội - Caritas Việt Nam; Phó chủ tịch Caritas Việt Nam là linh mục Phanxicô Xaviê Nguyễn Văn Hồng và Giám mục Giuse Nguyễn Văn Yên; Linh mục Antôn Nguyễn Ngọc Sơn làm Tổng thư ký, giám đốc Caritas Việt Nam và linh mục Giuse Nguyễn Văn Uy làm Phó Tổng thư ký Caritas Việt Nam. Nhiệm kỳ 2010 - 2013 gồm có: Giám mục Đa Minh Nguyễn Chu Trinh là Chủ tịch Ủy ban Bác ái Xã hội - Caritas Việt Nam, linh mục Vinh Sơn Vũ Ngọc Đồng S.D.B là Tổng thư ký - Giám đốc Caritas Việt Nam². Nhiệm

kỳ 2013 - 2016 gồm có: Giám mục Tôma Vũ Đình Hiệu là Chủ tịch Ủy ban Bác ái Xã hội - Caritas Việt Nam, linh mục Vinh Sơn Vũ Ngọc Đồng S.D.B là Tổng thư ký - Giám đốc Caritas Việt Nam. Nhiệm kỳ 2016 - 2019 lãnh đạo trung ương của Caritas Việt Nam giữ nguyên như nhiệm kỳ trước. Nhiệm kỳ 2019 - 2022 gồm có: Giám mục Tôma Vũ Đình Hiệu là Chủ tịch Ủy ban Bác ái Xã hội - Caritas Việt Nam, linh mục Giuse Ngô Sĩ Đình, OP là Tổng thư ký - Giám đốc Caritas³. Nhiệm kỳ 2022 - 2026, Chủ tịch Ủy ban Bác ái xã hội - Chủ tịch Caritas Việt Nam là giám mục Tôma Vũ Đình Hiệu. Tổng thư ký - Giám đốc Caritas Việt Nam là linh mục Giuse Ngô Sĩ Đình, OP.

Ở cấp giáo phận, tổ chức Caritas giáo phận gồm có: Trưởng ban Caritas giáo phận và các Thư ký trong văn phòng trực thuộc. Theo Điều 13 của Quy chế Caritas Việt Nam, đối với cơ cấu nhân sự của Caritas giáo phận, Giám mục giáo phận sẽ chỉ định linh mục, tu sĩ, hay giáo dân làm trưởng ban Caritas giáo phận. Trưởng ban Caritas giáo phận có nhiệm vụ điều hành văn phòng Caritas giáo phận và những sinh hoạt bác ái xã hội của giáo phận. Cơ quan Văn phòng Caritas giáo phận có nhân sự gồm một hoặc hai chuyên viên Caritas thường trực. Để các Caritas giáo phận đi vào hoạt động trong những bước đầu, Caritas trung ương sẽ cung cấp những thiết bị văn phòng và hỗ trợ tiền lương cho các chuyên viên này trong hai hoặc ba năm đầu. Sau đó, Caritas giáo phận sẽ tự đảm nhận [Caritas Việt Nam, 2008].

Trong các chức danh thuộc cơ cấu điều hành, cần lưu ý rằng, Tổng thư ký Ủy ban Bác ái Xã hội đồng thời cũng là Giám đốc Caritas Việt Nam. Còn Trưởng ban Bác ái Xã hội ở giáo phận đồng thời cũng là Giám đốc Caritas giáo phận. Điều này được thể hiện rõ trong các văn bản bổ nhiệm và các văn thư được phát hành bởi Giám đốc Caritas Việt Nam và Caritas giáo phận. Ví dụ, văn thư bổ nhiệm ngày 28/08/2022 của Tòa Giám mục Hải Phòng có nói rõ, Giám mục Vinh Sơn Nguyễn Văn Bản, Giám mục Chính tòa Giáo phận Hải Phòng quyết định bổ nhiệm linh mục Phêrô Sanen Nguyễn Văn Hiệu làm “Trưởng ban Bác ái Xã hội - Giám đốc Caritas Giáo phận Hải Phòng” [Giáo phận Hải Phòng, 2022].

Đồng thời, một điểm nữa đặt ra ở đây là tại sao hai chức danh Tổng thư ký Ủy ban Bác ái Xã hội hoặc Trưởng ban Bác ái Xã hội và Giám đốc Caritas Việt Nam hoặc Giám đốc Caritas giáo phận cùng dành cho một người nhưng lại có sự phân biệt như vậy? Từ góc độ phân tích cơ

cấu tổ chức và pháp lý, chúng tôi cho rằng, sự khác biệt như vậy là do Caritas Việt Nam được Nhà nước Việt Nam công nhận với tư cách là tổ chức hội đoàn và Caritas Việt Nam là trực thuộc Ủy ban Bác ái Xã hội chứ không phải thay thế hoặc bao trùm Ủy ban Bác ái Xã hội với tư cách là một ủy ban chuyên môn của Hội đồng Giám mục Việt Nam. Cho nên, trong hệ thống cơ cấu tổ chức Hội đồng Giám mục Việt Nam, Tổng thư ký Ủy ban Bác ái Xã hội sẽ có trách nhiệm tổng quát và cao hơn là Giám đốc Caritas Việt Nam. Nhưng có lẽ do hầu hết các hoạt động của Caritas Việt Nam cũng chính là hoạt động của Ủy ban Bác ái Xã hội, hai chức danh này nên giao cho một người kiêm nhiệm. Cũng do sự trùng hợp về nội dung hoạt động này mà tên của Ủy ban Bác ái Xã hội sau khi có Caritas Việt Nam đã được đổi thành Ủy ban Bác ái Xã hội - Caritas Việt Nam.

Ở cấp giáo xứ, tổ chức Caritas có Trưởng ban và các thành viên. Theo điều 13 của Quy chế Caritas Việt Nam, đối với cơ cấu nhân sự ở cấp giáo xứ, linh mục quản xứ sẽ chỉ định vị Trưởng ban giáo xứ hoặc một thành viên trong Hội đồng mục vụ giáo xứ hay Ban hành giáo làm Trưởng ban Caritas giáo xứ. Vị Trưởng ban Caritas giáo xứ có nhiệm vụ điều hành những sinh hoạt, hoạt động bác ái xã hội trong giáo xứ thông qua linh mục chính xứ [Caritas Việt Nam, 2008].

Do cơ cấu tổ chức, điều hành liên quan đến nhiều phòng ban và có mạng lưới thành viên rộng khắp, lãnh đạo Caritas Việt Nam khuyến khích việc tăng cường liên đới các tổ chức thành viên trong việc vận hành hệ thống Caritas Việt Nam. Năm 2018, trong dịp kỷ niệm 10 năm thành lập Caritas Việt Nam, Giám mục Tôma Vũ Đình Hiệu, Chủ tịch Ủy ban Bác ái Xã hội - Caritas Việt Nam nhấn mạnh tới tính chất “liên đới” trong cơ cấu tổ chức văn phòng Caritas. Nhìn nhận được sự đa dạng về tính cách của mỗi thành viên và sự đa dạng về hoạt động, Chủ tịch Ủy ban Bác ái Xã hội - Caritas Việt Nam khuyến khích sự cộng tác, thống nhất của các thành viên và văn phòng Caritas trong việc thực hiện công tác bác ái xã hội. Sự liên đới này cần phải được dựa trên cơ sở trách nhiệm cùng thực hiện mục tiêu chung và tình yêu thương, chia sẻ với nhau [Xem Vũ Đình Hiệu, 2018: 30-32]. Caritas Việt Nam là tổ chức trực thuộc trong cơ cấu tổ chức của Ủy ban Bác ái Xã hội - Caritas Việt Nam. Nhưng trong mối quan hệ với Caritas Quốc tế, Caritas Việt Nam là thành viên của Caritas Quốc tế có trụ sở ở Rôma, Ý⁴. Tuy Caritas Việt Nam có trách nhiệm liên đới với Caritas Quốc tế trong công tác bác ái xã hội nhưng không phải là mối quan hệ

theo cách thức chỉ đạo, điều hành, mà được đặt dưới sự điều hành của Ủy ban Bác ái Xã hội - Caritas Việt Nam và sự lãnh đạo của Hội đồng Giám mục Việt Nam.

2. Các hoạt động xã hội của Caritas Việt Nam hiện nay

2.1. Hoạt động cứu trợ khẩn cấp

Hoạt động cứu trợ khẩn cấp là những hoạt động hỗ trợ kịp thời, trực tiếp cho các nạn nhân chiến tranh, thiên tai, dịch bệnh, hỏa hoạn, tai nạn giao thông và các tai nạn, thảm họa khác với hình thức cứu trợ bằng vật chất (tiền, hiện vật), giúp đỡ khắc phục hậu quả khó khăn ban đầu và động viên về tinh thần, hỗ trợ tâm lý. Hoạt động cứu trợ khẩn cấp của Caritas Việt Nam được thể hiện nổi bật trong công tác cứu trợ đồng bào bị thiên tai và dịch bệnh. Hiện nay, hoạt động cứu trợ khẩn cấp do thiên tai, lũ lụt gây ra, được mạng lưới Caritas Việt Nam triển khai với nhiều hình thức khác nhau, tùy vào tình hình và hậu quả để lại sau bão lũ. Một số hình thức mà Caritas đã thực hiện thời gian qua trong công tác cứu trợ đồng bào gặp bão lũ thiên tai như cứu trợ bằng vật chất với các hình thức như ủng hộ bằng tiền, hỗ trợ hiện vật để khắc phục hậu quả bao gồm đồ dùng phục vụ sinh hoạt, học cụ cho trường học và học sinh, vật liệu để sửa chữa, xây dựng nhà cửa (mái lợp), trang thiết bị phục vụ sinh hoạt (hệ thống lọc nước, máy lọc nước di động...). Ví dụ, vào tháng 11/2009, do ảnh hưởng bởi trận bão Mirinae, đồng bào một số tỉnh miền Trung chịu thiệt hại lớn. Lúc đó, Giám mục Nguyễn Chu Trinh đã triệu tập họp Hội đồng Quản trị Caritas Việt Nam và quyết định hỗ trợ 500 triệu đồng để giúp đỡ các nạn nhân thuộc ba giáo phận Kontum, Quy Nhơn, và Nha Trang. Caritas Việt Nam còn vận động nhiều cá nhân và tổ chức tặng tiền mặt cứu trợ các nạn nhân bị ảnh hưởng do cơn bão này gây ra [Xem: *Những tấm lòng quảng đại sau cơn lũ*, 2009]. Tháng 10/2010, Caritas Việt Nam trích 400 triệu đồng từ Quỹ Dự phòng Thiên tai để giúp đỡ các nạn nhân ảnh hưởng bởi lũ lụt ở các tỉnh Hà Tĩnh, Quảng Bình, Nghệ An [Văn phòng Trung ương Caritas Việt Nam, 2010].

Trong đợt lũ lụt lịch sử vào năm 2020 ở miền Trung, Caritas Việt Nam đã hỗ trợ số tiền 2,5 tỷ đồng cho các nạn nhân bị ảnh hưởng. Ngoài ra, tổ chức này còn tiến hành hàng loạt các chương trình cứu trợ để phục hồi cuộc sống bình thường cho người dân ở miền Trung [Xem Caritas Việt Nam, 2020]. Vào tháng 9/2024, bão và hoàn lưu bão Yagi đã gây ảnh hưởng nghiêm trọng đến các tỉnh miền Bắc. Phát huy

truyền thống tương thân tương ái của dân tộc, cùng với khả năng ứng cứu trong các trường hợp khẩn cấp, mạng lưới Caritas Việt Nam từ trung ương cho đến các Caritas giáo phận đã đồng loạt phát động và triển khai các hoạt động cứu trợ kịp thời đến những vùng chịu ảnh hưởng nặng của bão lũ. Ví dụ, Văn phòng Caritas Sài Gòn đã triển khai chương trình “Hành động chung tay cứu trợ các nạn nhân bão và lũ lụt tại các tỉnh miền Bắc”. Từ ngày 11/9/2024 đến 30/9/2024 tổng số tiền ủng hộ nhận được là 23.030.105.916 VNĐ, được chuyển đến các Văn phòng Caritas các giáo phận có các vùng bị thiệt hại nặng nề như Giáo phận Hưng Hóa, Bắc Ninh, Lạng Sơn và Phát Diệm. Đồng thời được sử dụng vào các dự án như “Hỗ trợ khẩn cấp” giáo phận Hưng Hóa: 800.000.000đ; giáo phận Bắc Ninh: 500.000.000đ; giáo phận Lạng Sơn: 100.000.000đ; giáo phận Phát Diệm: 100.000.000đ; Dự án “Mái tôn lợp nhà”, mỗi suất 13.000.000đ; Dự án “Hệ thống lọc nước” mỗi suất 5.000.000đ; Dự án “Học cụ cho học sinh” mỗi suất 500.000đ; Dự án “Máy lọc nước di động Sion”, mỗi máy 1.650.000đ [Xem Caritas Tổng giáo phận Sài Gòn, 2024].

Hoạt động cứu trợ khẩn cấp của Caritas còn được thể hiện trong việc ứng phó dịch bệnh, điển hình là với đại dịch Covid-19. Trong thời gian đại dịch Covid-19 diễn ra, Caritas Việt Nam và Caritas các giáo phận đã tích cực ủng hộ tiền mặt và các nhu yếu phẩm cho người dân bị ảnh hưởng. Ví dụ như Caritas Tổng giáo phận Hà Nội đã chuyển 150 triệu đồng chia sẻ với bà con vùng dịch tại huyện Cẩm Giàng thuộc tỉnh Hải Dương; 52 triệu đồng chia sẻ với bà con vùng dịch tại thôn 5 Đồng Yên, xã Chân Lý, huyện Lý Nhân, tỉnh Hà Nam; 300 triệu đồng chia sẻ với bà con vùng dịch tại Tổng giáo phận Sài Gòn. Tại Hà Nội, chương trình “Hạt gạo tình thương” đã triển khai từ ngày 02/8/2021 với 815 xuất gạo (mỗi xuất 5kg) nhanh chóng được chuyển đến các gia đình khó khăn không phân biệt lương giáo... cùng với gần 2000 xuất quà bao gồm các nhu yếu phẩm như gạo, mì tôm, sữa, dầu ăn, nước mắm, đường cho những những người có hoàn cảnh khó khăn trong dịch bệnh Covid-19 trên địa bàn thành phố Hà Nội và một số giáo xứ trong Tổng Giáo phận Hà Nội. Caritas Đà Lạt chuyển hơn 255 tấn nông sản rau, củ, quả các loại về Caritas Sài Gòn, Caritas Phú Cường (Bình Dương), Caritas Phan Thiết (Bình Thuận), Đồng Nai, Nha Trang và một số cộng đoàn dòng tu. Giáo phận Cần Thơ cùng Ban Caritas giáo phận Cần Thơ đã gửi đến số hàng nông phẩm trong hai đợt sơ bộ là gần 3000 phần quà, chủ yếu gồm gạo, mì,

trúng... lên thành phố Hồ Chí Minh hỗ trợ bà con vùng dịch và tiếp tục hoạt động cứu trợ ý nghĩa cho các giáo xứ tại Cần Thơ [Nguyễn Thị Quế Hương (chủ nhiệm), 2021: 73-74].

2.2. Hoạt động trong lĩnh vực y tế và chăm sóc sức khỏe cộng đồng

Caritas Việt Nam tổ chức các chương trình tư vấn sức khỏe, đoàn khám bệnh và phát thuốc miễn phí cho những người nghèo, người có hoàn cảnh khó khăn tại vùng sâu, vùng xa, nơi người dân khó khăn trong việc tiếp cận các dịch vụ y tế. Các chương trình khám bệnh miễn phí được mạng lưới Caritas Việt Nam triển khai rộng khắp trong 27 giáo phận với quy mô và hình thức khác nhau. Các chương trình không chỉ hướng đến mục tiêu chăm sóc sức khỏe, cung cấp sự trợ giúp về y tế cho người dân mà còn giúp các cộng đồng xây dựng được một hệ thống y tế bền vững, phục vụ lâu dài cho các nhu cầu của người dân.

Từ năm 2014, Caritas Việt Nam đã triển khai dự án Hỗ trợ người khuyết tật hòa nhập cộng đồng. Dự án được triển khai chu kỳ ba năm giai đoạn từ 2014 - 2016, giai đoạn từ 2017-2019. Qua hai chu kỳ dự án có 19 Caritas giáo phận tham gia chương trình “Hỗ trợ người khuyết tật”. Ngoài ra, Caritas còn tổ chức triển khai các chương trình học nghề, phát triển kỹ năng lao động cho người khuyết tật, giúp họ có khả năng tự lập và có thêm cơ hội việc làm. Đồng thời, Caritas tổ chức các hoạt động nâng cao nhận thức cộng đồng về quyền lợi và khả năng của người khuyết tật, giảm thiểu sự phân biệt và kỳ thị đối với họ. Những sáng kiến này không chỉ giúp cải thiện cuộc sống vật chất mà còn tạo cơ hội để người khuyết tật tham gia vào các hoạt động xã hội. Cùng với việc triển khai dự án hỗ trợ người khuyết tật hòa nhập cộng đồng, Caritas còn tham gia các hoạt động chăm sóc, thăm hỏi, động viên, hỗ trợ về vật chất cho người khuyết tật như tặng xe lăn, xe lắc cho người khuyết tật vận động, tặng phương tiện trợ thính cho người khiếm thính... Phối hợp với các y, bác sĩ tổ chức khám sức khỏe tổng quát cho người khuyết tật, phát thuốc miễn phí cho người khuyết tật nghèo. Chẳng hạn vào năm 2023, Ban hỗ trợ Người Khuyết tật Caritas Đà Nẵng cùng với Caritas Việt Nam, Hội Xe lăn tình thương Hoa Kỳ (Wheelchair of Love) trao tặng 55 xe lăn, 13 khung chống cùng 16 gậy đến những người khuyết tật thuộc 17 giáo xứ của giáo phận Đà Nẵng [Nhóm Truyền thông Caritas Đà Nẵng, 2023].

Ngoài ra, mạng lưới Caritas Việt Nam còn tham gia hỗ trợ và phối hợp tổ chức trong các chương trình mổ mắt, mổ hàm ếch, mổ chi...cho các bệnh nhân nghèo, người già neo đơn. Tuy là một trong những hoạt động không thường xuyên của Caritas, nhưng có sự tham gia của Caritas tại nhiều giáo phận. Tùy vào khả năng tài chính cũng như sự kết hợp với các cơ sở y tế uy tín (bệnh viện, phòng khám chuyên khoa) mà Caritas tiến hành các chương trình. Ví dụ như Caritas Tổng giáo phận Sài Gòn là một trong số Caritas đã phát động và thực hiện khá nhiều dự án trong các hoạt động này. Cụ thể như Caritas Tổng giáo phận Sài Gòn và bệnh viện mắt quốc tế Việt-Nga kết hợp triển khai thực hiện chương trình “Mắt sáng cộng đồng”, mổ mắt miễn phí cho 500 người bị đục thủy tinh thể - cườm khô, là những bệnh nhân nghèo, có hoàn cảnh khó khăn (không phân biệt tôn giáo) tại các giáo xứ thuộc Tổng giáo phận Sài Gòn. Chương trình bắt đầu từ ngày 5/8/2023 và được thực hiện trong vòng 12 tháng, mỗi tháng có 40 ca [Xem Caritas Sài Gòn, 2024 (a)]. Chương trình “Nụ cười hạnh phúc”, do Caritas Tổng giáo phận thành phố Hồ Chí Minh kết hợp với 6 phòng Nha Khoa cùng thực hiện. Chương trình được thực hiện trong vòng 12 tháng, bắt đầu từ tháng 11/2023, phục vụ cho người nghèo, người có hoàn cảnh khó khăn tại các giáo xứ thuộc Tổng giáo phận Sài Gòn, có nhu cầu về thăm khám, chữa các bệnh về răng miệng miễn phí với các dịch vụ: trám răng thông thường, nhổ răng không phẫu thuật, hàm tháo lắp [Xem Caritas Sài Gòn, 2024 (b)].

Hoạt động nổi bật nữa của Caritas Việt Nam chính là các chương trình chăm sóc và hỗ trợ cho những người nhiễm HIV/AIDS, bao gồm việc cung cấp thông tin giáo dục về HIV/AIDS, tổ chức các nhóm hỗ trợ tâm lý cho người nhiễm HIV và gia đình họ, đồng thời cung cấp các dịch vụ y tế cần thiết như thuốc điều trị và chăm sóc sức khỏe định kỳ. Caritas cũng tổ chức các chiến dịch truyền thông nhằm nâng cao nhận thức về bệnh và chống lại sự kỳ thị, phân biệt đối xử đối với những người sống chung với HIV/AIDS. Trong nhiều năm qua Caritas Việt Nam đã phát động và triển khai dự án “Thúc đẩy hòa nhập cộng đồng dành cho người có H⁵” do chính phủ Đức và Caritas Đức hỗ trợ. Tính đến năm 2019 có 16 Caritas giáo phận tham gia dự án này. Dự án được tiếp tục trong chu kỳ ba năm tiếp theo (2020-2022). Với sự đồng hành của Caritas Việt Nam, Ban HIV/AIDS Caritas các giáo phận đã thường xuyên tổ chức các buổi truyền thông về HIV/AIDS cho nhiều đối tượng, nhằm nâng cao ý thức cộng đồng về HIV/AIDS.

Ngoài ra, Caritas các giáo phận còn triển khai các chương trình tư vấn/tham vấn cho người có H, tặng quà cho trẻ em bị ảnh hưởng bởi H, tặng quà cho người có H vào dịp lễ, tết, tổ chức giao lưu các nhóm Tự lực nhân ngày quốc tế phòng chống HIV/AIDS, hỗ trợ một phần viện phí cho bệnh nhân HIV có hoàn cảnh khó khăn nhập viện. Trong giai đoạn dự án từ 2019 đến nay, không kể hơn hai năm hoạt động dự án bị dừng vì Covid-19, Ban HIV/AIDS các giáo phận đã thực hiện được 1.233 buổi truyền thông cho hơn 13.000 người. Gần 100 khóa tập huấn đã được thực hiện cho người có H và cộng tác viên [Xem: *Caritas Việt Nam đồng hành với người có H*, 2023].

2.3. Hoạt động trong lĩnh vực giáo dục, khuyến học

Caritas Việt Nam triển khai các chương trình, dự án khuyến học với hình thức trao tặng học bổng, hỗ trợ học phí và tặng đồ dùng học tập cho học sinh nghèo, có hoàn cảnh khó khăn, học sinh ở vùng sâu, vùng xa, vùng đồng bào dân tộc thiểu số. Từ tháng 7/2010, với sự trợ giúp của Hội đồng Giám mục Việt Nam, Caritas Việt Nam đã tiến hành thực hiện dự án “Con Đường Sáng” nhằm hỗ trợ cho 400 em học sinh nghèo, không phân biệt tôn giáo có cơ hội đến trường. Caritas Việt Nam với sự chung tay của các nhà hảo tâm trong và ngoài nước đã cấp học bổng cho 1.061 em thuộc các gia đình có hoàn cảnh khó khăn nằm trong địa hạt của 27 giáo xứ (không phân biệt lương giáo) thuộc vùng biển bị nhiễm độc bởi sự cố môi trường Formosa tại hai tỉnh Hà Tĩnh và Quảng Bình [PTT- Caritas Việt Nam 2020].

Cùng với Caritas Việt Nam, Caritas giáo phận cũng đã triển khai thực hiện nhiều chương trình khuyến học. Các quỹ khuyến học được thành lập tại hầu hết các Caritas giáo phận, giáo hạt và giáo xứ. Tùy thuộc vào sự huy động nguồn hỗ trợ của mỗi Caritas tại giáo phận, số lượng học sinh, sinh viên cần giúp đỡ mà mỗi Caritas tiến hành các hình thức trao, tặng khác nhau. Có những học bổng mang tính chất định kỳ, ổn định được trao tặng theo tháng hoặc theo kỳ học. Có những học bổng mang tính chất không thường xuyên được trao tặng vào các dịp lễ, tết, khai giảng năm học. Có thể kể như Caritas Thái Bình đã khởi xướng chương trình “Tất cả cho tương lai” nhằm hỗ trợ kinh phí và tài trợ các học cụ cho các em học sinh, sinh viên đang gặp hoàn cảnh khó khăn có cơ hội được cắp sách đến trường. Năm 2020, chương trình được thực hiện tại một số địa phương trong hai huyện Kiến Xương và Tiền Hải thuộc giáo phận Thái Bình. Vào đầu tháng 10/2020, Ban Caritas giáo phận này đã đến từng gia đình của một số học sinh nghèo không phân

biệt tôn giáo để trao tặng món quà tinh thần và vật chất [Caritas Việt Nam, 2020]. Caritas giáo phận Huế, cùng với sự đồng hành của Tổng giám mục Giuse Nguyễn Chí Linh và sự ủng hộ từ các nhà hảo tâm trong và ngoài nước, triển khai chương trình học bổng “Thắp sáng tương lai” vào cuối năm 2020 đầu năm 2021 nhằm giúp các em nhỏ ở vùng quê nghèo, chịu ảnh hưởng nặng nề của bão lũ, cha mẹ đau ốm quanh năm, những con em của gia đình có hoàn cảnh đặc biệt khó khăn, những con em của người có H, người khuyết tật có thêm điều kiện để học xong bậc học cơ bản. Đồng thời, có 1200 học sinh ở các trường tiểu học tại Huế và Quảng Trị đã được nhận học bổng của trương trình do Caritas giáo phận Huế trao tặng [Văn phòng Caritas Huế, 2021].

2.4. Hoạt động hỗ trợ người nghèo và cộng đồng dân tộc thiểu số

Các dự án hỗ trợ của Caritas bao gồm việc xây dựng cơ sở hạ tầng, cải thiện điều kiện sống, tổ chức các lớp học xóa mù chữ, dạy nghề, cung cấp dịch vụ y tế miễn phí cho đồng bào dân tộc thiểu số, hỗ trợ tìm kiếm việc làm và phát triển kinh tế cho người nghèo. Caritas còn triển khai các chương trình đào tạo nghề, dạy các kỹ năng cần thiết cho người lao động nghèo, giúp họ tìm được việc làm. Caritas cũng tổ chức các chương trình tư vấn nghề nghiệp và tạo kết nối với các doanh nghiệp, tạo ra cơ hội việc làm cho những người khó khăn.

Bên cạnh đó, Caritas cũng hỗ trợ các dự án phát triển kinh tế cho các cộng đồng nghèo, giúp họ phát triển sản xuất, gia tăng thu nhập và nâng cao chất lượng cuộc sống. Hỗ trợ cải thiện điều kiện sống thông qua việc cung cấp nhà ở, cơ sở hạ tầng cơ bản như nước sạch và vệ sinh cũng là một phần quan trọng trong các chương trình hỗ trợ cộng đồng của Caritas Việt Nam. Chương trình hỗ trợ người nghèo với Dự án cung cấp nước sạch cho cộng đồng nghèo tại Việt Nam do Caritas Việt Nam cùng với sự cộng tác của Caritas giáo phận và các giáo xứ đã thực hiện từ năm 2011. Trong hơn 10 năm qua, Caritas Việt Nam đã nỗ lực hỗ trợ lắp đặt nhiều hệ thống máy lọc nước tinh khiết được đặt tại các giáo xứ nơi người dân còn nhiều khó khăn. Từ năm 2011 cho đến 2022, Caritas Việt Nam đã cùng cộng tác với các Caritas giáo phận lắp đặt hơn 50 hệ thống lọc nước uống tại các giáo xứ, với hệ thống lọc nước sạch có công suất từ 500-1000 lít/giờ, để cung cấp nước sạch cho người dân, nhất là những vùng sâu vùng xa tại các giáo phận. Bên cạnh đó, Caritas Việt Nam cũng đã tổ chức nhiều cuộc tập huấn nhằm nâng cao nhận thức về bảo vệ nguồn nước và bảo vệ môi trường cho cộng đồng [Bảo Nam, 2022].

2.5. Hoạt động từ thiện bác ái

Các hoạt động từ thiện bác ái mà Caritas Việt Nam đang thực hiện với nhiều hình thức đa dạng hướng đến nhiều đối tượng khác nhau như hỗ trợ người già neo đơn, trẻ mồ côi, người khuyết tật tại các cơ sở bảo trợ xã hội, mái ấm tình thương; Thăm hỏi, tặng quà cho người nghèo, bệnh nhân nghèo, trẻ em mồ côi...; Xây nhà tình thương; Nấu cơm tặng bệnh nhân tại các bệnh viện, Nồi cháo tình thương; Thành lập các quỹ ủng hộ, quỹ Đèn ơn đáp nghĩa, Quỹ vì người nghèo... Các hoạt động này được tiến hành thường xuyên, đều đặn với sự tham gia tích cực của hệ thống Caritas từ cấp trung ương cho đến các giáo phận, giáo hạt và giáo xứ. Theo thống kê của Caritas Việt Nam, trong năm 2018, Caritas các giáo phận đã hỗ trợ gạo và các phần ăn cho hơn 10.400 người nghèo, người dân tộc thiểu số. Xây và sửa chữa hơn 260 nhà tình thương cho nhiều hoàn cảnh khó khăn, nghèo khó [Đào Thị Đượm, 2019]. Caritas Tổng giáo phận Sài Gòn trao 5000 phần quà cho cho 5000 em tại 60 Mái ấm và lớp học tình thương trong tổng giáo phận nhân dịp Giáng sinh năm 2022 [Ban Caritas TGPSG, 2022]. Caritas Huế phối hợp với nhóm từ thiện Tiên Đào từ Sài Gòn đến thăm và tặng quà cho các hộ gia đình dân tộc thiểu số thuộc thôn Khe Ngài, xã Đakrông, tỉnh Quảng Trị. Đoàn cũng đến thăm và tặng quà cho các cháu mồ côi, khuyết tật ở Mái ấm Hy Vọng Nguyệt Biều (Mái ấm đang chăm sóc và giáo dục 55 em, có 18 em mồ côi và số còn lại là các em khuyết tật thuộc các dạng tật: khiếm thính, khó khăn vận động và khuyết tật trí tuệ). Ngoài ra, đoàn cũng tới thăm Mái ấm Hoàng Hôn của Caritas Huế (Mái ấm Hoàng Hôn là nơi ở của người già neo đơn, bệnh tật) và những người khuyết tật khó khăn tại các giáo xứ Sơn Công, Nguyệt Biều, Phủ Cam [Văn phòng Caritas, 2018].

Cùng với những hoạt động thăm hỏi, tặng quà thì hiện nay Caritas tại một số giáo phận, giáo xứ cũng đang triển khai các hoạt động hỗ trợ bệnh nhân nghèo với hình thức nấu cơm tặng bệnh nhân tại các bệnh viện. Ví dụ Caritas Hải Phòng đã cung cấp hàng trăm nghìn suất cháo miễn phí cho các bệnh nhân nghèo tại các bệnh viện Việt Tiệp, Kiến An, Lao - Phổi Hải Phòng [Xem Caritas Việt Nam, 2019]. Caritas Tổng giáo phận Hà Nội đã triển khai chương trình “Bữa cơm yêu thương” từ năm 2022 nhằm hỗ trợ cho những bệnh nhân đang điều trị tại bệnh viện K Tân Triều và bệnh viện Nông Nghiệp. Văn phòng Caritas đảm nhiệm hai buổi và ban Caritas giáo xứ Hà Đông phụ trách hai buổi. Mỗi suất cơm với giá tương ứng trung 5.000đ. Ước tính mỗi tuần trao đi khoảng 1.100 suất ăn [Xem Caritas TGP Hà Nội, 2023].

2.6. Hoạt động bảo vệ môi trường

Caritas Việt Nam là một trong những tổ chức tham gia rất tích cực vào phong trào bảo vệ môi trường sinh thái, ứng phó với tác động của biến đổi khí hậu. Tổ chức này đã nối kết và cùng với các tổ chức khác trong Giáo hội Công giáo, cơ quan ban ngành chung tay hành động và lan tỏa sức ảnh hưởng của việc bảo vệ môi trường và ứng dụng các mô hình phù hợp trong hoạt động làm giảm ô nhiễm môi trường. Các hoạt động bảo vệ môi trường, ứng phó với biến đổi khí hậu của Caritas Việt Nam được tổ chức và triển khai với nhiều hình thức.

Điển hình là hoạt động truyền thông nhằm nâng cao nhận thức. Đây là hoạt động được mạng lưới Caritas Việt Nam triển khai tại hầu hết tới các Caritas giáo phận, giáo xứ. Cùng với việc truyền thông về bảo vệ môi trường, Caritas còn kết hợp với các tổ chức, đoàn thể, các cơ quan ban ngành tổ chức thực hiện các mô hình trong hoạt động làm giảm ô nhiễm môi trường, cải thiện chất lượng môi trường, bảo vệ môi trường. Caritas đã triển khai hoạt động thu gom rác tại hầu hết các giáo xứ thuộc 27 giáo phận, đặc biệt ở các khu đô thị, hoạt động này được thực hiện thường xuyên hơn. Ví dụ như Ban Bác ái Xã hội-Caritas Giáo phận Hà Tĩnh phát động chương trình thu gom pin đã qua sử dụng theo phạm vi từng giáo xứ, giáo hạt. Dưới sự hướng dẫn của các linh mục giáo phận Hà Tĩnh, giáo dân thu gom pin đã qua sử dụng, đưa đến điểm tập kết chờ xử lý, không vứt chung với rác thải sinh hoạt hằng ngày. Văn phòng Caritas giáo phận Hà Tĩnh sẽ tiến hành thu gom pin và đưa đi xử lý theo quy trình để đảm bảo không gây ô nhiễm môi trường [Xem: Thụy Giang, 2024]. Mô hình điển hình trong hoạt động làm giảm ô nhiễm môi trường, cải thiện chất lượng môi trường, bảo vệ môi trường do Caritas Việt Nam khởi xướng và phát động thực hiện tại các giáo phận trên toàn quốc từ tháng 5/2023 là chương trình “*Hành trình thứ Bảy xanh*”. Cho đến hiện nay, Caritas các giáo phận đã tổ chức nhiều hoạt động cụ thể hưởng ứng chương trình này.

Kết luận

Với lời răn dạy “kính Chúa, yêu người”, Công giáo là một tôn giáo đề cao tinh thần bác ái, khuyến khích tín đồ yêu thương và giúp đỡ tha nhân. Các hoạt động bác ái của người Công giáo ở Việt Nam đã và đang được thực hiện với nhiều phương thức và tổ chức khác nhau. Nổi bật trong số đó chính là tổ chức Caritas Việt Nam. Từ khi thành lập cho tới nay, tổ chức này đã triển khai rất nhiều hoạt động từ thiện bác ái, trên nhiều lĩnh

vực khác nhau, với sự tham gia của hệ thống Caritas từ cấp trung ương cho đến Caritas tại các giáo phận, giáo xứ. Các hoạt động này có tính thống nhất và xuất phát từ mục tiêu, linh đạo của Caritas Việt Nam là thực hiện sứ mạng của Chúa Giêsu yêu thương, giúp đỡ mọi người, đặc biệt là những người nghèo, người đau khổ, người bệnh tật.

Trong giai đoạn hiện nay, tổ chức Caritas Việt Nam đã và đang thúc đẩy các hoạt động có ý nghĩa nhân văn sâu sắc như sau: Cứu trợ khẩn cấp thiên tai, dịch bệnh; hỗ trợ cho những người nghèo, người khuyết tật, trẻ em mồ côi và các đối tượng dễ bị tổn thương khác; các chương trình cứu trợ khẩn cấp, phát triển sinh kế và chăm sóc sức khỏe; các hoạt động việc xây dựng cơ sở hạ tầng trường học đến việc cung cấp học bổng cho trẻ em nghèo; thúc đẩy các dự án phát triển nông thôn, bảo vệ môi trường và phát triển cộng đồng bền vững. Bên cạnh đó, Caritas Việt Nam cũng tham gia vào các hoạt động chăm sóc sức khỏe, cung cấp dịch vụ y tế và hỗ trợ tâm lý cho những người cần thiết. Sự đóng góp về vật chất và tài chính qua các hoạt động cụ thể của Caritas Việt Nam đã góp phần vào giảm gánh nặng cho hệ thống an sinh xã hội, đóng góp cho sự phát triển bền vững của đất nước.

Với mạng lưới tổ chức từ trung ương cho tới các giáo xứ, cùng đội ngũ nhân sự và sự kết nối rộng khắp trong nước và quốc tế, Caritas Việt Nam là một ví dụ điển hình cho thấy sức mạnh nguồn lực tôn giáo của Công giáo ở Việt Nam. Các hoạt động mà Caritas Việt Nam đã triển khai mang lại các lợi ích thiết thực, làm sâu sắc thêm phương châm “Sống phúc âm giữa lòng dân tộc để phục vụ hạnh phúc của đồng bào” của Giáo hội Công giáo Việt Nam. Những hoạt động thiết thực này còn góp phần phát huy truyền thống tương thân tương ái, đùm bọc lẫn nhau của văn hóa truyền thống Việt Nam./.

CHÚ THÍCH:

- 1 Đại hội lần thứ XI (2010), Ủy ban bác ái xã hội có thêm chữ Caritas. Tên đầy đủ là: Ủy ban bác ái xã hội - Caritas Việt Nam.
- 2 Linh mục Antôn Nguyễn Ngọc Sơn là Tổng thư ký và giám đốc Caritas Việt Nam từ năm 2008, sau đó chuyển sang làm Tổng thư ký Ủy ban Công lý và Hòa Bình từ ngày 01/01/2011. Linh mục Vinh Sơn Vũ Ngọc Đồng S.D.B được chỉ định làm Tổng thư ký - Giám đốc Caritas Việt Nam.
- 3 Linh mục Giuse Ngô Sĩ Đình được bổ nhiệm năm 2020 thay cho linh mục Vinh Sơn Vũ Ngọc Đồng.
- 4 Tháng 3/2011, Caritas Việt Nam gia nhập Caritas châu Á và đến tháng 5/2011 trở thành thành viên chính thức của Caritas Quốc tế.
- 5 Nhóm người nhiễm HIV/AIDS.

TÀI LIỆU THAM KHẢO:

1. Ban Tôn giáo Chính phủ (2008), *Công văn số 941/TGCP-CG ngày 02 tháng 7 năm 2008 V/v đăng ký hoạt động cho hội đoàn Caritas Việt Nam*, Nguồn: <https://caritasvietnam.org/chung-toi-la-ai-cp-137201545240818/>, truy cập ngày 5/01/2025
2. Ban Truyền Thông Caritas Thanh Hoá (2024), “Caritas Thanh Hóa chung tay bảo vệ môi trường biển tại Ba Làng: nỗ lực gìn giữ “nôi nhà chung””, <http://giaophanthanhhoa.net/caritas-thanh-hoa/caritas-thanh-hoa-chung-tay-bao-ve-moi-truong-bien-tai-ba-lang-no-luc-gin-giu-ngoi-nha-chung-44635.html>, ngày đăng tải 20/07/2024, truy cập ngày 20/01/2025.
3. Caritas Sài Gòn (2024 a), “Chương trình: “Nụ cười hạnh phúc” đến với mọi người”, nguồn: <https://caritassaigon.vn/chuong-trinh-nu-cuoi-hanh-phuc-den-voi-moi-nguoi/>, ngày đăng tải 20/5/2024, truy cập ngày 10/01/2025
4. Caritas Sài Gòn (2024 b), “Gửi yêu thương qua đôi mắt sáng”, nguồn <https://caritassaigon.vn/gui-yeu-thuong-qua-doi-mat-sang/>, ngày đăng tải 30/9/2024, truy cập ngày 10/01/2025.
5. Caritas Tổng giáo phận Sài Gòn (2024), “Báo cáo kế hoạch hỗ trợ hậu bão lụt các tỉnh miền Bắc- năm 2024”, nguồn: <https://caritassaigon.vn/bao-cao-ke-hoach-ho-tro-hau-bao-lut-tai-cac-tinh-mien-bac-%E2%80%93nam-2024/>, ngày đăng tải 18/10/2024, truy cập ngày 8/01/2025
6. Ban Caritas TGPSG (2022), “Lễ hội Giáng Sinh 2022 - Đến để yêu thương”, nguồn: <https://tgpsaigon.net/bai-viet/ban-caritas-tgpsg-le-hoi-giang-sinh-2022-den-de-yeu-thuong-67768>, ngày đăng tải 19/12/2022, truy cập ngày 15/01/2025
7. Caritas Việt Nam (2008), “Quy chế Caritas Việt Nam”, nguồn <https://caritasvietnam.org/dieu-le-quy-dinh>, truy cập ngày 5/01/2025
8. Caritas Việt Nam (2019), “Caritas Hải Phòng: Những suất cháo đầy ắp yêu thương”, nguồn: <https://caritasvietnam.org/caritas-hai-phong-nhung-suat-chao-day-ap-yeu-thuong>, ngày đăng tải 09/05/2019, truy cập ngày 18/01/2025
9. Caritas Việt Nam (2020), “*Caritas Thái Bình: Tất cả cho tương lai*” <https://caritasvietnam.org/caritas-thai-binh-tat-ca-cho-tuong-lai>, ngày đăng tải 20/10/2020, truy cập ngày 16/01/2025
10. “Caritas Việt Nam đồng hành với người có H”, nguồn: https://www.cgvdv.vn/caritas-viet-nam-dong-hanh-voi-nguoi-co-h_a17690, ngày đăng tải 07/12/2023, truy cập ngày 10/01/2025.
11. Trần Anh Dũng (2009), *Thoáng nhìn Giáo hội Công giáo Việt Nam (1953-2010)*. Đắc Lộ Tùng Thư phát hành.
12. Bích Đạm (2012), “Caritas Việt Nam và Caritas các giáo phận với những hoạt động thiết thực”, Tạp chí Công tác tôn giáo, số 1 + 2.
13. Đào Thị Đạm (2019), “Vài nét về hiện trạng, nguồn lực của Công giáo trong các lĩnh vực y tế, giáo dục, từ thiện xã hội” nguồn:

- https://btgcp.gov.vn/nghien-cuu-khoa-hoc-va-trao-doi-y-kien/Vai_net_ve_hien_trang_nguồn_luc_cua_Cong_giao_trong_cac_li_nh_vuc_y_te_giao_duc_tu_thien_xa_hoi-post2BR1OVNqJ1.html, ngày đăng tải 5/8/2019, truy cập ngày 12/01/2025
- 14.Đào Thị Đượm (2021), “Công giáo Việt Nam tham gia phòng, chống dịch và chăm sóc bệnh nhân Covid-19”, Kỷ yếu hội thảo “Tôn giáo với công tác chăm sóc bệnh nhân” thuộc đề án Thông tin tuyên truyền về dân tộc, tôn giáo, Hà Nội tháng 11/2021
 - 15.Thụy Giang(2024), “Công giáo chung tay cùng cả nước bảo vệ môi trường thu gom, xử lý pin đã qua sử dụng” <https://btgcp.gov.vn/doi-song-tin-nguon-ton-giao/cong-giao-chung-tay-cung-ca-nuoc-bao-ve-moi-truong-thu-gom-xu-ly-pin-da-qua-su-dung-postKoRpQKEa8D.html>, ngày đăng tải 15/07/2024, truy cập ngày 20/01/2025.
 - 16.Giáo phận Hải Phòng (2022), *Văn thư bổ nhiệm Giám mục Vinh Sơn Nguyễn Văn Bản*, Hải Phòng, ngày 28 tháng 8 năm 2022.
 - 17.Trần Thị Thu Hiền (2012), “Hoạt động của các tổ chức Caritas trên thế giới và ở Việt Nam”, *Nghiên cứu Tôn giáo*, số 12.
 - 18.Vũ Đình Hiệu (2018), Bài diễn văn khai mạc Hội nghị Thường niên 2018 của Đức Cha Thomas Vũ Đình Hiệu, *Nhịp cầu Caritas*, Caritas Tổng giáo phận TP. HCM, Số 91: 29.
 - 19.Vũ Hoán (1974), *Công giáo và chính trị tại Việt Nam cộng hòa*, Luận văn tốt nghiệp tại Học viện Quốc gia Hành chính
 - 20.Nguyễn Thị Quế Hương, chủ nhiệm (2021), Tài liệu “*Tôn giáo với hoạt động từ thiện xã hội ở Việt Nam*” (Thuộc Đề án Hỗ trợ thông tin, tuyên truyền về dân tộc, tôn giáo theo quyết định số 219-QĐ/TTg ngày 21 tháng 2 năm 2019), Viện Nghiên cứu Tôn giáo
 - 21.Bảo Nam (2022), “Dự án nước sạch cho người nghèo của Caritas Việt Nam”, nguồn: <https://btgcp.gov.vn/tin-trong-nuoc/du-an-nuoc-sach-cho-nguoi-ngheo-cua-caritas-viet-nam-postwmaxjzonr1.html>, ngày đăng tải 22/8/2022, truy cập ngày 20/01/2025
 - 22.Nguyễn Thị Bích Ngoan (2024), “Sự hình thành, phát triển của Caritas Quốc tế và Caritas Việt Nam” *Nghiên cứu Tôn giáo*, số 8, tr 27-43.
 23. “Những tấm lòng quảng đại sau cơn lũ,, (2009), <https://hdgmvietnam.com/chi-tiet/nhung-tam-long-quang-dai-sau-con-lu-18384> đăng 14/11/2009, truy cập 23/11/2024
 - 24.Nhóm Truyền thông Caritas Đà Nẵng, “Caritas Đà Nẵng kết nối trao xe lăn tình thương mang niềm vui đến người khuyết tật”, <http://caritasdanang.org/caritas-da-nang-ket-noi-trao-xe-lan-tinh-thuong-mang-niem-vui-den-nguoi-khuyet-t-nc7263>, ngày đăng tải 9/11/2023, truy cập ngày 16/01/2025
 - 25.PTT- Caritas Việt Nam (2020), “Caritas Việt Nam: Trao học bổng cho các em có hoàn cảnh khó khăn ở vùng biển bị nhiễm độc bởi sự cố môi trường Formosa”, nguồn: <https://caritasvietnam.org/caritas-viet-nam-trao-hoc-bong-cho-cac-em-co-hoan-canhh-kho-khan-o-vung-bien-bi->

- nhiem-doc-boi-su-co-moi-truong-formosa/, ngày đăng tải 22/12/2020, truy cập ngày 15/01/2025
26. Nguyễn Huy Quý (1973), *Nguyên nhân và sự đóng góp của các tôn giáo trong lãnh vực xã hội*. Luận văn tốt nghiệp tại Học viện Quốc gia Hành chính.
27. Phạm Ngọc Trản (2008), “Caritas Việt Nam chính thức được tái lập”, Nguyệt san *Công giáo và Dân tộc*, Số 10: 30-39.
28. Tổng giáo phận Hà Nội (2023), “Caritas Hà Nội: Trao gửi “Bữa cơm yêu thương” tới các bệnh nhân”, nguồn: <https://www.tonggiaophanhanoi.org/caritas-ha-noi-trao-gui-bua-com-yeu-thuong-toi-cac-benh-nhan/>, ngày đăng tải 4/4/2023, truy cập ngày 18/01/2025
29. Văn phòng Caritas Huế (2021), “Caritas Huế: Chương trình học bổng “Thắp sáng tương lai””, nguồn: <https://caritasvietnam.org/caritas-hue-chuong-trinh-hoc-bong-%E2%80%9Cthap-sang-tuong-lai%E2%80%9D/>, ngày đăng tải 15/3/2021
30. Văn phòng Trung ương Caritas Việt Nam (2010), “Caritas Việt Nam trợ giúp nạn nhân bão lụt”, <https://tgpsaigon.net/bai-viet/caritas-viet-nam-tro-giup-nan-nhan-bao-lut-41875>, truy cập ngày, ngày đăng tải 10/1/0/2010, truy cập ngày 10/01/2025.

Abstract

THE ORGANIZATION OF CARITAS IN VIETNAM AT PRESENT

Nguyen Thi Bich Ngoan

Institute of Religious Studies, VASS

Caritas Vietnam was established in 1965, terminated in 1976, and re-established in 2008. At the present, this is an organization of the Committee of Social Charity-Caritas Vietnam of the Catholic Bishops' Conference of Vietnam. In terms of organization, Caritas Vietnam has a tight organizational system and clear hierarchy including central, diocesan and parish levels. The Caritas Vietnam Charter approved in 2008 has created a clear direction for social charity activities nationwide, helping Caritas Vietnam operate more effectively and sustainably. This article focuses on clarifying the organizational structure and main activities of Caritas Vietnam in the current period.

Keywords: Catholic, Caritas Vietnam, Organizational structure, Activities Charity